

MIHAI EMINESCU VĂZUT DE EUGEN LOVINESCU

Un punct de vedere despre Mihai Eminescu, mai mult în ceea ce privește omul, decât scriitorul, îl creionează Eugen Lovinescu în romanul „Mite”. Pornește în alcătuirea personajului de la niște note ale lui Mite Kremnitz, intitulate „Amintiri fugare despre M. Eminescu” (Încredințate fiului meu adoptiv) și pe care criticul literar, cu certă valoare de scriitor beletristic, le va atașa ca „Anexă” romanului „Mite”, „...un prim pas făcut spre Eminescu și explorarea unei note esențiale a personalității lui; venit pe această cale lăaturalnică, nu puteam, firește, planta un Eminescu unilateral, redus la singura funcțiune a iubirii. Din moment ce vorbea, scria, se agita într-un mediu politic și social, între Maiorescu, Carp, Caragiale și alții, el trebuia să se manifeste potrivit firii complexe, temperamentului și culturii.

Prin forța împrejurărilor, am fost așadar adus să plantez un Eminescu întreg, cu sufletul lui abstract, vizionar, cu pasiunile lui ideologice, cu toate deficiențele de ordin contingent, un Eminescu ce plutește într-o atmosferă de mizerii și rămânând superior tuturor superiorităților materiale ce par a-l copleși” (De vorbă cu Eugen Lovinescu despre „Mite”, interviu, decembrie 1934).

Romanul „Mite” de Eugen Lovinescu a văzut lumina tiparului în 1934 la Editura Ancora, în București, având ca punct de plecare mărturisirile cumnatei lui Titu Maiorescu, apărute în 1933, în „Studii și documente literare” sub îngrijirea lui I. E. Torouțiu, după originalul în limba germană. Mite este o doamnă cultivată și cu veleități literare. Îl cunoaște îndeaproape pe Mihai Eminescu, adus de Titu Maiorescu în casa cumnatului său, dr. Wilhelm Kremnitz, în ideea de a-i înlesni poetului o subvenție, prin meditațiile de limbă română - bani pe care nu a vrut să-i primească - iar doamnei să-i prilejuiască aprofundarea cunoașterii limbii țării adoptive, țara improvizațiilor, după opinia acesteia. O primă impresie a doamnei Kremnitz despre omul Mihai Eminescu a fost determinată de apariția lui tăind maidanul din apropierea casei acesteia pentru a ajunge la timp. De la fereastră a fost observată „silueta greoaie a unui om mai mult scund, adus din umeri, de parcă ar fi purtat o povară, cu ochii pe jos, la umbra unei pălării vechi, cu margini mari, obosite (...), de la ușă se auzi un glas tărăgănat, dulce și leneș moldovenește: - Sărut mâna, doamnă Mite!”. Chiar din aceste prime clipe ale cunoștinței celor doi protagoniști, scriitorul îl determină pe Mihai să mărturisească despre un vis în care se vede la Ipotești și i se repetă în somn.

Treptat, Mite l-a observat pe tânărul „ușor îmbătrânit, ușor îngrășat și foarte neîngrijit trupește, inegal în atitudini, când absent, sau mai ales absent, dar și înflăcărat și pasionat uneori, inactual și inofensiv, pentru că nu cerea niciodată nimănui nimic, cu o privire ce plutea peste oameni și viață, ea avea intuiția prezenței unei forțe și supremații sufletești; o intuiție numai, intuiție de femeie și de poet, pe care o tulburau însă cu bâzâitul lor asaltul micilor realități jignitoare pentru simțul ei de conveniențe”. Atentă la acea lecție de lingvistică aplicată pe basmul „Dănilă Prepeleac” de Ion Creangă, a mai remarcat la profesorul ei, care avea pe atunci doar 26 de ani, „o

frunte atât de luminoasă și cu niște ochi atât de visători și de contemplativi,(...) din fire tăcut, rezervat, ponderat care avea uneori ieșiri pasionale, cu atitudini dure, ireductibile, în chestiuni esențiale”, spre exemplu, în cazul în care dezvoltă principiile curentului clasicist, pe de altă parte, era evidentă fluiditatea verbală și plăcerea de a vorbi pentru a vorbi, de a o necăji dulce”. Alteori, Mihai pierdea noțiunea timpului, a locului, uita de Creangă ori de gramatica lui Manliu; „nimic nu mai exista pentru dânsul decât ața flexibilă a gândului, care străbătea adâncimi și depărtări și arunca punți invizibile peste prăpăstii”.

Este evident talentul lui Eugen Lovinescu de a conduce pe cei doi tineri atenți la conveniențe, dar capabili de sentimente puternice de dragoste. Erau momente când „el se uita, probabil, la dânsa, dar cu siguranță n-o vedea; ochii i se răsfrângeau înăuntru ca ochii statuilor antice; părea luminat interior ca un lampadar și scuturat de o beție sufletească, de o euforie, ce nu-și caută vreun reazim în afară, ci se satisfăcea în sine”.

Maiorescu îi povestise cumnatei lui că „voise să facă dintr-însul – din Mihai – un profesor universitar, dar el i se strecurase prin plasa tuturor stăruințelor prin fel și fel de scrupule de conștiință; împătimit de lectură, nu se socotea destul de pregătit și amâna dobândirea unei situații, pe care n-avea să o mai întâlnească niciodată; un tânăr frumos, cu semnele tuturor distincțiilor trupești și sufletești, dar cu o desăvârșită dezinteresare pentru tot ce este viață materială, pentru îmbrăcăminte, hrană, grija trupului”.

Maiorescu „îl prețuia și ca poet, și ca om de cugetare și de caracter; prețuirea lui era o garanție pentru dânsa (n.n. ptr.

Mite), fiindcă știa scumpătatea criticului în judecarea oamenilor”. În altă parte, în roman, întâlnim la alte cote admirația d-nei Mite socotind că poetul „respira distincție, lectura lui caldă și monotonă îi înnobila figura și i-o spiritualiza. Când isprăvisese, își ridicase ochii blând, fără trufie și fără îngrijorare; citise pentru că i se ceruse să citească; simplu: scrisese cum fac cireșii cireșe și zarzării zarzări: pentru că nu pot face altceva; nu-și recunoștea niciun merit, dar nicio vină.

Nu aștepta laude și ar fi rămas nepăsător la critice; atitudinea lui nu exprima nici vanitate literară, nici neliniște. Ochii o impresionaseră atunci, întâia oară; nu pentru că erau frumoși, ci pentru că erau absenți; se roteau în jur, dar nu vedeau, cu siguranță pe nimeni; retrași în sine, priveau înăuntru”.

Mihai nu se simțea bine printre puternicii zilei, „îi prefera pe egali, dar mai ales pe cei mai mici, ciocnea mai bucuros un pahar de vin prost cu moș Costache de la redacție decât un pahar de vin de Rin cu Carp”. Mihai o admira și o iubea, în felul lui, pe Mite, dar n-ar fi compromis-o niciodată, după cum n-a făcut-o nici cu Veronica, atâta vreme cât soțul ei trăia. I. L. Caragiale era altfel croit, mult prea terestru. Îl înțelegea însă pe Eminescu, îi cunoștea sensibilitățile și geniul acestuia pe care i-l admira fără rezerve. Aceeași percepție o avea și Maiorescu, dar acesta punea distanță între el însuși și cei care depindeau de el. Nu mai vorbim de Petre Carp, care era un aristocrat, nu admitea egalitate și „pentru căței”, așa cum a spus Grigore Alexandrescu în celebra-i fabulă „Câinele și cățelul.” Știa și poetul de geniu acest lucru.

Mihai Eminescu i-a oferit doamnei Mite câteva poezii. Prima se intitula „Atât de fragedă”: „Atât de fragedă, te-asameni / Cu floarea albă de cireș / Și ca un înger dintre oameni / În calea vieții mele ieși”. Poate n-a fost scrisă pentru această muză, dat fiind faptul că o concepuse cu ceva timp în urmă într-o altă variantă. Să fi fost inspirat de Veronica, de Cleopatra (Poenaru, fiica pictorului Lecca), „idol de o clipă al lui Eminescu” (cf. G Călinescu, Viața lui Mihai Eminescu), ori de Mite? „Toate și niciuna din ele, deoarece, în realitate, el nu cântase decât un tip imaginar, creat de sensibilitatea lui și identificat sporadic în câteva exemplare întâlnite întâmplător.” („Mite” de E. Lovinescu, 2000). La fel s-a întâmplat și cu poezia „Te duci”, dăruită lui Mite Kremnitz, dar poate nu ea îl inspirase. „Te duci și ani de suferință / N-or să te vază ochii-mi triști, / Înamorați de-a ta ființă, / De cum zâmbești, de cum te miști” .

După moartea profesorului Ștefan Micle, Mihai Eminescu a plecat la Iași pentru a fi alături de Veronica. Fusese îndemnat și de Mite. După câțiva ani s-a declanșat așa-zisa boală degenerativă a marelui poet, chipurile, la fel ca și la mama lui și la un frate mai mare, dar care – se pare – fusese

provocată de multă vreme, de către alții, „binevoitori”, tratându-l cu mercur pentru o maladie imaginară. Și unde credeți că era internat?

La sanatoriul Ober-Dobling de lângă Viena. Mulți se temeau de verva lui satirică. Azi au început mai multe voci să înfrunte acea idee răspândită atunci despre nebunia lui. Înainte de ultima internare a bărbatului care-i încurca pe mai marii vremii, conservatorul Petre Carp îi tot îndemna pe conașionalii lui: „Potoliți-l pe Eminescu!”. Și l-au potolit. Nu, n-a spus-o nici cel puțin Eugen Lovinescu, dar o spunem noi. Știți proverbul „Un nebun aruncă o piatră-n apă, o mie sănătoși nu pot s-o scoată”. Poetului genial i se aplică invers.

CLEOPATRA LUCA

0%

User Rating: Be the first one !

